

CESTY „PŘEDÁVÁNÍ“ VÍRY

Martin Sedloň

„Na počátku křesťanského života (essere cristiano – křesťanského bytí¹) není určité etické rozhodnutí nebo nějaká velká idea, nýbrž setkání s událostí, s Osobou, která otevírá před životem nový obzor a dává mu rozhodující zaměření.“² To jsou slova současného papeže Benedikta XVI. na první stránce jeho první encykliky Deus caritas est. Domnívám se, že je to velmi důležité připomenutí nástupce apoštola Petra naší doby.

**THLIC. MARTIN
SEDLAŇ, OMI**

Je členem Kongregace oblátů Panny Marie Neposkvrněné. Vystupoval spirituální teologii na Papežské Gregoriánské univerzitě (PUG) v Římě. Nyní působí jako duchovní správce poutního místa v Táboře-Klokotech.

Na počátku křesťanské víry je setkání s Osobou

Po staletí se tzv. předávání víry uskutečňovalo (zjednodušeně řečeno³) skrze předávání pravověrného náboženství, které příslušně disponovalo přirozenost člověka a umožnilo tedy přijmout dar milosti víry (mezikonfesní konflikty měly vlastně vždy antropologický podtext, protože šlo o obhajobu cesty disponování lidské přirozenosti, která vede k cíli – ke spáse). Různé náboženské formy, pobožnosti a manuály duchovního růstu, různé spirituální školy pomáhaly člověku obrátit se a otevřít setkání s Bohem. Nosným principem této cesty, která jistě neztrácí a ani neztratí svou legitimitu, je známý axiom připisovaný sv. Tomáši Aquinskému „Gratia supponit naturam“ (milost předpokládá přirozenost). Ovšem tato cesta nebyla hlavní cestou prvních století života a růstu církve. I když je toto tvrzení snad příliš zjednodušené, můžeme v zásadě říci, že v prvotní církvi se neuvádělo do víry cestou náboženství. Nebo ještě odvážněji ře-

čeno: křesťanství – křesťanská životní cesta nebyla svými vyznačiči chápána a záměrně prezentována jako náboženství, i když svou náboženskou dimenzi jistě obsahovala. Dodejme, že v průběhu dějin často došlo i k tomu, že za věřícího a vzorného křesťana se považoval ten, kdo přijal náboženství a plnil jeho závazky. Což není špatné, ale je to málo; pro dnešní dobu příliš málo. Samozřejmě nejde teď o to, vytvářet platformu pro posuzování toho, kdo věřící v biblickém smyslu slova je nebo není, vždyť nevíme, kolik bylo komu dáno a kolik od koho Bůh požaduje. V každém případě „na počátku křesťanského života není určité etické rozhodnutí nebo nějaká velká idea, nýbrž setkání s událostí, s Osobou...“ Křesťanský život v pravém slova smyslu potřebuje „setkání s událostí, s Osobou...“. Církev i svět potřebuje ke své existenci a poslání muže a ženy s touto zkušeností, jinak nepřežije.

„Místa naslouchání“ jako střed lidových misí

V roce 2002 jsem byl na kongresu „O předávání víry v současné Itálii“ nedaleko Říma. Původně byl tento kongres zcela věnován předávání zkušeností těch, kdo se věnují tzv. lidovým misím (klasické duchovní obnově farností). Ročník, jehož jsem se účastnil já, byl několikátý v pořadí, kdy téma lidových misí bylo jen jedno mezi několika jinými. Z kongresu o lidových misích se stal kongres o předávání víry v současné společnosti vůbec. Ale i téma „lidových misí“ mě něčím velice překvapilo. Všechny řeholní řády a kongregace či týmy,

kteří se v Itálii zabývají touto činností, dospěly ke stejnému systému, který po dvacetiletém hledání všichni přijali. Ten v podstatě vůbec nepřipomíná lidové misie, jak se tradičně pořádaly. Nešlo vůbec o to, který řád nebo skupina pracuje „modernějším způsobem“, ale zajímavým závěrem bylo, že všechny, byť často velmi rozdílné duchovní rodiny (jezuité, dominikáni, kapucíni, pasionisté, redemptoristé, obláti, karmelitáni...), dospěly ke stejné metodě. Jejím těžištěm už není obnova skrze co nejlodnější přistoupení ke svátostem v rámci různých liturgií v kostele. Ale těžištěm se stává vytvoření „centri di ascolto“ (center naslouchání), kde se v malých asi patnáctičlenných skupinkách společně medituje Písmo svaté (i když samozřejmě duchovní program v kostelech probíhá a dobré přijetí svátostí je víc než vítáno). Po mnohaměsíčních přípravách zaměřených na vytvoření takových „center naslouchání“ (nalezení domácností ochotných přijmout hosty za tímto účelem a vyškolení moderátorů těchto setkávání) je prvních několik dní po zahájení vlastních dnů lidových misí ve farnosti věnováno zvaní dům od domu k této zkušenosti. Úspěšnost misie se pak hodnotí podle toho, kolik takových „center naslouchání“ pokračuje dál i po skončení misí. Hlavní cestou duchovní obnovy je znovunalezení souvislosti mezi zkušenostmi víry zaznamenanými v Písmu svatém a zkušenostmi víry současného konkrétního člověka.

Inspirace zkušenostmi v prvotní církvi

V prvotní církvi šlo totiž o předávání víry formou hlásání, o vydávání svědectví o působení vzkříšeného Krista. Zkušenost jednoho pomohla odkrýt to, co Bůh působí v konkrétním životě druhého. Liturgie a praktický život víry pak byly odpovědí na tento objev. „Co máme dělat, bratři?“ (Sk 2,37). Jedna z hlavních definicí víry v Katechismu katolické církve zní: víra je odpověď.⁴ Mám tuto definici velmi rád, protože nejen že je v ní zdůrazněno, že Bůh je ten, který má (vlastně musí mít) první slovo, ale i nám tato definice odpovídá na to, co můžeme pro růst vlastní víry či víry druhých nejvíce udělat. Nejen mnoho přemýšlet, sbírat důkazy, eventuálně usvědčovat druhé pomocí argumentů, ale pozvat je k odpovědi třeba i jen na to málo, co člověk vnímá ve svém životě jako „působení shůry“. Těžištěm malých společenství vytvořených během tzv. lidových misí je pomoci si navzájem objevit Boží působení ve vlastním životě. „Bytí křesťanem nezačíná nějakým etickým rozhodnutím nebo nadchnutím nějakou velkou ideou, ale setkáním s událostí, s Osobou...“ Můžeme říci, že v tomto smyslu není přirozenost člověka disponována k milosti víry morálními jednáními, náboženskými úkony, askezí, duchovní hudbou či povznázejícím prostředím kostela atd., ale Božím slovem, které se projevuje v událostech. Jde o zkušenost člověka s mocí živého Boha, která ho provází.

Na kongresu promluvil také kardinál Ruini, tehdejší generální vikář Říma. Ve své přednášce potvrdil, že situace současné církve se mnohem více podobá situaci prvotní církve než církvi středověku či novověku, kdy lidské přirozenosti mnohem více pomáhala všudypřítomnost křesťanského klimatu. Dnes je nutné objevovat nové cesty s pohledem také na zkušenosti prvotní církve, která byla obklopena pohanstvím a nepřátelstvím.

„Probuzení srdce osoby“

Kardinál Tomáš Špidlík vidí cestu k víře (k plnému uskutečnění lidství) pro dnešní dobu především v „probuzení srdce osoby“, o kterou Bohu z lásky jde, než disponováním lidské přirozenosti tradičním způsobem založeném na osvědčených vnějších podmínkách a pravidlech⁵.

Samozřejmě se v kontextu těchto úvah nevyhneme problematice nebezpečí subjektivismu a relativizmu. Na to můžeme najít fundovanou a srozumitelnou odpověď právě u Špidlíka⁶, který se svou „teologií srdce“ musel „prokousávat“ neřídým lesem námitek proti svému celoživotnímu přístupu, který ho nakonec (dovolím si tvrdit) dovedl až ke kardinálskému purpuru. My snad můžeme jen dodat, že role křesťanského kmotra byla ustanovena v církvi právě k tomu, aby kmotr doprovázel svého svěřence v rizikovém území vlastních zkušeností. Kmotr byl přidělen, nikoli vybrán podle sympatií nebo stupně příbuzenství. Byl to starší bratr ve víře, který má zkušenost s cestou víry a úspěšně po ní jde.

Zásadní otázka růstu ve víře

A nakonec ještě jeden důležitý postřeh, který je dobré si promyslet. Zásadní otázka hledání víry a růstu ve víře byla v prvotní církvi postavena docela jinak, než jsme ji obvykle zvyklí klást my. Otázka nezněla: Co mám dělat, abych dospěl k autentickému setkání s Kristem a mohl uvěřit, posvětit se a spasit? Ale: Podle čeho se pozná, že mé setkávání s Kristem je autentické? Jak se pozná, že jdu správným směrem a správným způsobem? Například Ježíšovo kázání na hoře není o hledání cesty, jak se stát blahoslaveným. Jde o to, jestli jsem už blahoslavený díky tomu, nakolik a jak odpovídám na pozvání Toho, kdo mne oslovuje skrze události každodenního života. Liturgie, askeze, studium, dobré skutky jsou důsledkem autentického setkání s Kristem, protože člověk s autentickou zkušeností víry ví, že dar víry má v nádobě hliněné (2 Kor 4,7), a ví, že liturgii, askezi, studium a skutky lásky potřebuje, aby o víru nepřišel.

Kdybych měl k výše uvedeným impulzům přidat ještě shrnutí a jednoduchou pastorační poznámku jako ten, kdo působí v běžné i trochu mimořádné pastoraci, formuloval bych ji následovně: Místo „nahánění“ našich drahých a nám svěřených k účasti na mši svaté, ke svátostem a do posvátných prostor, vydáváme svědectví o Božím působení v našich životech a pomáháme druhým objevit působení Boha v jejich životech. Prosme o dar vidět hlubší souvislosti, aby na nás bylo vidět, že za událostmi, které se dějí v našem životě i v životě druhých, vidíme Toho, který nás všechny miluje.

Summary:

The author of the article refers to one of the introductory sentences from the encyclical *Deus caritas est* by Benedict XVI. The Pope defines there the true beginning of a Christian person, of being a Christian. On this formulation of „the contemporary apostle Peter“ the author bases the legitimacy of rediscovery of the early-Christian attitude on the transmission and reestablishing of the faith in the present and connects it with Italian experience in the last few decades during the „folk missions“. All monastic communities engaged in this activity came to the same method – the method of the centers of listening (*centri di ascolto*). The most important thing for our faith is to find God's will in our lives and so taste God's love tangibly. The liturgy and the sacraments – religious life – is the answer to God's love, response of our experience with faith. The way of passing on the faith used to be passing on the orthodox religion, which should dispose people for the experience of faith. Considering current conditions it is also necessary to revisit on the experience of the early-Christians, on the experience of God's power through shared testimony, through the Bible, and through the community of living trust, by the living God's Word in everyday life.

Poznámky:

- 1 Italský překlad, ze kterého jsem také vycházel, ještě hutněji podtrhuje to, že nejde jen o změnu konání podle křesťanských hodnot, ale o rovinu bytí. O otázku bytí či nebytí křesťanem: „All'inizio dell'essere cristiano non c'è una decisione etica o una grande idea, bensì l'incontro con un avvenimento, con una Persona, che dà alla vita un nuovo orizzonte e con ciò la direzione decisiva“.
- 2 BENEDIKT XVI. *Deus caritas est*. Praha : Paulínky, 2006, s. 5.
- 3 Zde by byl namísto exkurz o změněných podmínkách v první polovině 4. stolní po Ediktu milánském, kdy se křesťanství stává státním náboženstvím a vzhledem k tomu je Církev postavena před zcela nové výzvy a začíná přebírat zcela nové úkoly a odpovědnosti.
- 4 Svým zjevením oslovuje neviditelný Bůh ze své lásky lidi jako přátele a stýká se s nimi, aby je pozval a přijal do svého společenství. Přiměřenou odpovědí na toto pozvání je víra (KKC, čl. 142).
- 5 ŠPIDLÍK, T. *Duchovní jednota Evropy*. Olomouc : Refugium, 2007.
- 6 viz pozn. 5, kapitola „Nebezpečí relativizmu?“.

Dovolím si připojit ještě několik bodů z „Konstitucí a pravidel“ naší misijní kongregace, ke které patřím. Naši spolubratři působí v sedmdesáti zemích na všech obydlých světadílech. Konstituce, které vznikly v nové době, jsou plodem zkušeností a hledání jak žít a předávat víru v současnosti a jsou pro nás vodítkem a probovaným církvi. Snad mohou inspirovat i někoho dalšího.

1. Všechno, co ve svém životě konáme, je příležitostí k osobnímu setkání s Pánem. Neboť skrze nás se dává ostatním a skrze ostatní se dává nám. (nr. 31)
2. V atmosféře soustředění a vnitřního pokoje hledáme Pána v srdcích lidí i v událostech každodenního života stejně jako ve slově Božím, v modlitbě a ve svátostech. S vírou nadějí a láskou jsme jako poutníci na cestě s Ježíšem. (nr. 31)
3. Chválíme Pána a přednášíme mu každodenní starostlivost o ty, ke kterým nás poslal (srov. 2 Kor 11,28). Celý náš život je modlitbou, aby v nás a skrze nás přišlo království Boží. (nr. 32)
4. Neposkvrněná Panna Maria je svou vírou a bezvýhradnou ochotou vůči oslovení Ducha Svatého příkladem a ochránkyní našeho života, zasvěceného Bohu. (nr. 13)
5. Náš život je prodchnut naším apoštolským posláním a výzvou Ducha Svatého, jenž působí v těch, k nimž jsme posláni. (nr. 25)
6. Z lásky k Církvi uskutečňujeme naše poslání v jednotě s pastýři, jimž Pán svěřil svůj lid. S živou vírou a věrností přijímáme učení a směrnice nástupců Petrových a nástupců apoštolů. (nr. 6)
7. Snažme se být blízcí těm, mezi nimiž působíme, a berme vždy zřetel na jejich hodnoty a snahy. Nebojme se jasně a zřetelně vyzdvihnout požadavky evangelia. Aby poselství spásy dosáhlo všechny lidi, mějme odvahu hledat nové cesty. Svou vlastní nedostatečnost pokorně uznejme. V důvěře v Boží moc se však snažme vést všechny, zvláště chudé lidi, aby si uvědomovali svou lidskou důstojnost a byli si vědomi, že jsou Božími dětmi. (nr. 8)